

УДК 378.14:811.111

Щербина О. О., Керпатенко Ю. В.

САМОСТІЙНА РОБОТА СЛУХАЧІВ У ФОРМУВАННІ АНГЛОМОВНОЇ АУДИТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ

Автори статті дослідили актуальну проблему щодо формування аудитивної компетенції. Формування англомовної аудитивної компетентності майбутніх військових фахівців у самостійній роботі посіло у статті основне місце. Придлено увагу особливостям навчання іноземної мови дорослих, визначено та проаналізовано основні труднощі, що виникають у процесі навчання аудіювання англійською мовою на автентичних аудіо- та відеоматеріалах, а також наведено приклади методичної реалізації подолання вказаних труднощів на заняттях з англійської мови. Згідно до норм і положень, що регламентують освіту у вищих військових навчальних закладах, випускники мають уміти сприймати на слух і розуміти усні повідомлення під час безпосереднього спілкування та опосередковано: слухати інформацію усного повідомлення з метою збору, обробки та узагальнення інформації в загальній, військово-політичній, військово-спеціальній, соціально-політичній сферах. Автори статті наголошують, що навчання аудіювання відіграє провідну роль в іншомовній підготовці майбутніх фахівців воєнно-дипломатичної служби.

Ключові слова: англомовна аудитивна компетентність, іншомовна підготовка, ймовірне прогнозування, оперативна пам'ять, довготривала пам'ять.

Формування іншомовної професійно орієнтованої аудитивної компетентності слухачів Вищих військових навчальних закладів є необхідною передумовою якісного виконання ними як фахівцями професійних завдань, що мають комунікативний характер та спрямовані на підтримання контактів з іноземцями, використання можливостей до співпраці. Відповідно до норм і положень щодо освіти у вищих військових навчальних закладах випускники мають уміти сприймати на слух і розуміти усні повідомлення під час безпосереднього спілкування та опосередковано, а саме: слухати інформацію усного повідомлення з метою збору, обробки та узагальнення інформації в загальній (побутовій), військово-спеціальній, соціально-політичній сферах [3]. Відповідно навчання аудіювання відіграє провідну роль в іншомовній підготовці майбутніх фахівців воєнно-дипломатичної служби.

Широко висвітлено деякі аспекти навчання аудіювання: навчання аудіювання школярів, а також методично добре розроблено етапи навчання аудіювання на початковому етапі вивчення іноземних мов (І. Л. Бім, Л. С. Виготський, С. В. Гапонова, І. А. Зимня, Л. А. Єпіфанцева, Veronika Wenzel, Graham D. Bodie). Однак аудіювання на автентичних аудіо- та відеоматеріалах, а також навчання цього виду мовленнєвої діяльності дорослих відповідно до їхньої професійної діяльності потребує окремої уваги науковців. Інтерес до навчання аудіювання на такому

мовному матеріалі зростає, оскільки жваво розбудовується міжнародна галузева співпраця, що вимагає інтеграції фахової та широкої іншомовної підготовки.

Процес аудіювання починається зі сприймання мовлення, під час якого слухач завдяки **механізму внутрішнього промовляння** перетворює звукові (а якщо він спостерігає за співрозмовником, то й зорові) образи в артикуляційні.

Для осмислення всього повідомлення необхідно вичленити в ньому окремі лексико-граматичні ланки (фрази, синтагми, словосполучення, слова) і зрозуміти смисл кожної з них. Це здійснюється за допомогою **механізму сегментування мовленнєвого ланцюга**.

Один з найважливіших механізмів аудіювання – **механізм оперативної пам'яті** – утримує у свідомості слухача сприйняті слова і словосполучення протягом часу.

Велику роль у процесі аудіювання відіграє **механізм антиципації** або **ймовірного прогнозування**, який дає можливість за початком слова, словосполучення, речення, цілого висловлювання передбачити його закінчення.

Проте антиципація та ідентифікація можуть здійснюватися лише на основі **механізму довготривалої пам'яті**, завдяки якій відбувається зіставлення мовленнєвих сигналів, що надходять, з тими стереотипами, які зберігаються у свідомості особистості.

Найвідповідальнішу роль в аудіюванні відіграє **механізм осмислення**, який здійснює еквівалентні заміни шляхом перетворення словесної інформації в образну. Отже, чужа думка, закодована в аудіотексті і яку розпізнають, має спричинити умовивід, розуміння сприйнятого смислового змісту і власну мовленнєву та немовленнєву поведінку. Чинники, які ускладнюють сприймання на слух: немає чіткої межі між лексичними одиницями, їх злиття в мовленнєвому потоці, явища асиміляції на стику слів і всередині слів; фонетична редукція; швидкоплинність процесу, що зумовлюється темпом усного мовлення; необоротність слухової реакції; інтерферуючий взаємовплив лексичних одиниць.

Великою мірою впливають на успішність навчання аудіювання індивідуально-психологічні особливості слухачів: рівень розвитку слухової диференційованої чутливості, механізму ймовірного прогнозування, слухова пам'ять, рівень концентрації уваги, кмітливості, уміння слухати і швидко реагувати на сигнали усної мовленнєвої комунікації (паузи, логічні наголоси, риторичні запитання, фрази зв'язку тощо), вміння переключатися з однієї розумової операції на іншу, швидко схоплювати тему повідомлення, співвідносити її з широким контекстом. Ці загальні вміння розвиваються у процесі навчання багатьох предметів, здебільшого в шкільному віці [6; 7].

Мовні труднощі аудіювання на відміну від індивідуально-психологічних характеристик слухачів визначаються об'єктивними параметрами, а саме

рівнем розуміння наявної в аудіотексті інформації (повне розуміння інформації, розуміння важливих ідей, цілеспрямований вибір інформації); видом аудіотексту (опис, розповідь, повідомлення; монолог, діалог); тематикою/ темою; обсягом аудіотексту (кількістю слів у ньому).

Фонетичні труднощі розмовного мовлення вважаються основними труднощами аудіювання. Це, зокрема, стосується початкового рівня навчання. Нерозвиненість фонематичного слуху, відсутність адекватних вимовних навичок, недостатня сформованість акустико-артикуляційних образів відволікають увагу слухача на мовну форму повідомлення, в результаті чого не розпізнаються значення слів і синтагм як одиниць сприймання. Основними фонетичними труднощами аудіювання є труднощі, пов'язані з інтонацією, логічним наголосом і темпом мовлення. Складною для сприймання є логічна інтонація, яка членує фрази на закінчені смислові відрізки, служить для виділення основної думки і визначає комунікативний тип фрази. Велике значення для адекватного розуміння має логічний наголос: він несе основне смислове навантаження.

Лексичні труднощі виникають не лише при кількісному збільшенні словникового матеріалу і його різноманітності, але й при вживанні слів у переносному значенні, наявності слів, які не мають великого інформаційного навантаження, вживанні аморфних, невмотивованих слів і фразеологічних зворотів.

Грамматичні труднощі пов'язані як із синтаксисом, так і з морфологією. Труднощі аналітико-синтетичної діяльності, яка є основою сприймання інформації, збільшуються пропорційно довжині мовленнєвого повідомлення і складності синтаксичних структур у ньому. Деякі граматичні труднощі зумовлені наявністю аналітичних форм, яких немає в рідній мові. Труднощі спричиняє граматична омонімія, особливо в службових словах.

Підсумовуючи викладене вище, можна зазначити, що успішність формування аудитивної компетентності залежить 1) від індивідуально-психологічних особливостей самого слухача; 2) від мовних особливостей аудіотекстів та їх відповідності мовленнєвому досвіду і знанням слухача; 3) від умов сприймання аудіотекстів [1; 2; 5].

Основним вимогами до аудіотекстів є в першу чергу їх автентичність та інформативність, оскільки саме це і робить навчальний матеріал комунікативно орієнтованим і максимально адаптованим до реальних умов спілкування.

Система вправ для формування навичок та розвитку вмінь аудіювання охоплює вправи для формування мовленнєвих навичок аудіювання та вправи для розвитку вмінь аудіювання [5, с. 70]. Зміни в професійній підготовці, а особливо зміни в навчанні іноземних мов у вищій школі вимагають перегляду змісту навчального матеріалу, форм і методів роботи. Ключовим моментом цих змін є зменшення кількості аудиторних годин і збільшення годин самостійної роботи.

Пропонуємо приклад практичної розробки комплексу завдань на формування навичок аудіювання для самостійної роботи студентів.

Комплекс розрахований на рівень нижче середнього (pre-intermediate) та середній (intermediate) та може бути запропонований до використання у темі "Спорт" та / або "Медицина". Для самостійного виконання комплексу завдань студентіві необхідні: комп'ютер або інший пристрій для відтворення аудіофайлу, навушники (бажано, проте не є обов'язковим елементом), доступ до мережі інтернет, словник та роздруковані завдання.

Усі завдання розділені на етапи: підготовчий (до прослуховування), основний (під час прослуховування), контролюючий (після прослуховування) і творчий (пов'язаний з тематикою аудіофрагменту, але спрямований на самостійне і творче поглиблення знань у відповідній тематичі).

DRUG USE IN SPORT BEFORE LISTENING

1. WORDS ASSOCIATIONS: Spend one minute writing down all of the different words you associate with the word "drugs" and "sport".

2. TRUE / FALSE: Look at the article's headline and Spend one minute writing down all of the different words you associate with the word "languages" guess whether these sentences are true (T) or false (F):

- a. World's top athletes using drugs to enhance performance has become one of the greatest T / F problems facing elite international sport.
- b. The degree of drug use has risen to a level never before seen in human athletic history. T / F
- c. One of the first sports to encounter drug use was during the marathon. T / F
- d. In 1967, another sprinter died in the Tour de France race. T / F
- e. Sumo wrestlers were experimenting with newly developed synthetic steroids that built T / F muscle mass.
- f. One of the most famous cases of an athlete using drugs was Canadian sprinter Ben T / F Johnson.
- g. The Canadian government interrupted a federal inquiry into drug use in Canadian sport. T / F
- h. Today, the race between drug detection agencies and athletes who use drugs continues. T / F

3. SYNONYM MATCH: Match the following synonyms from the article.

1.	enhance	a.	prominent
2.	stimulants	b.	ongoing
3.	detection	c.	exploration
4.	famous	d.	diverse
5.	various	e.	lawsuit
6.	competition	f.	boost
7.	experimenting	g.	investigation

8.	case	h.	drugs
9.	inquiry	i.	tournament
10.	current	j.	revelation

WHILE LISTENING

20. *Listen and fill in the gaps.*

Drug Use in Sport

Athletes using drugs 1) _____ has become one of the greatest problems facing elite international sport. Major sports organizations, such as the International Olympic Committee, 2) _____ into the detection of drugs. The race between athletes using drugs and detection agencies seems to be just as fierce as sport competition itself.

Athletes have been using drugs or other stimulants to enhance performance for centuries. Even athletes in the ancient Olympic Games in Greece used

3) _____ to enhance performance. However, since the 1950s the degree of drug use 4) _____ seen in human athletic history.

Drug testing began in the Olympic Games in the 1960s. One of the first sports 5) _____. During the 1960 Summer Olympic Games in Rome, Italy, a cyclist died from amphetamine use. In 1967, another cyclist died in the Tour de France cycling race. Around the same period, body-builders in the United States 6) _____ with newly developed synthetic steroids that 7) _____. As a result, the International Olympic Committee started testing for steroids during the 1976 Olympic Games in Montreal, Canada.

Probably 8) _____ of an athlete using drugs was Canadian sprinter Ben Johnson. After winning the 100-metre sprint in the 1988 Summer Olympic Games in Seoul, South Korea, Johnson's drug test 9) _____. Johnson took a synthetic steroid to build muscle mass and enhance power. Eventually, Johnson 10) _____ gold medal.

In the aftermath of Johnson's positive drug test, the Canadian government 11) _____ into drug use in Canadian sport. The government inquiry was the largest one to have been conducted in any country up to that point in time. The results of the inquiry found that drug use among Canadian athletes 12) _____.

The inquiry stated that 13) _____ athletes, such as Johnson, taking drugs to enhance performance. Indeed, it was stated that there was a moral crisis throughout sport.

Today, _____ the 14) _____ who use drugs continues. In January 2000, the International Olympic Committee created a new agency to detect drug use: the World Anti-Doping Agency (WADA).

WADA 15) _____ for drug detection, especially in Olympic sports. Hopefully, WADA will be able to keep pace with the current moral crisis in sport.

* для рівня pre-intermediate рекомендуємо запропонувати слова для заповнення пропусків в тексті протягом прослуховування.

AFTER LISTENING

5. Comprehension questions. Listen to the article and answer the questions.

1. What is the name of the country first known for using stimulants?
2. When did drug testing begin?
3. What caused the death of the cyclist during the 1960 Summer Olympic Games in Rome?
4. What kind of drugs were body-builders taking for building muscle mass?
5. When and where did Johnson win the 100-metre sprint?
6. Did Johnson retain his gold medal?
7. What was the result of the inquiry conducted by the Canadian government?
8. Were the drugs problems among only individual athletes?
9. What's the name of a new agency created by the International Olympic Committee to detect drug use?
10. What has WADA done for drug detection?

LEARN MORE

6. VOCABULARY EXTENSION: Choose several of the words from the text. Use a dictionary or Google's search field (or another search engine) to build up more associations / collocations of each word.

7. INTERNET: Search the Internet and find out more about drugs and athletics.

Висновки. Підсумовуючи вищевикладене, можна констатувати, що розроблена система вправ на матеріалі аудіо- чи відео сюжетів, поетапне подолання фонетичних труднощів у розумінні англомовного аудіоповідомлення, поступове виконання вправ з акцентом на граматичному матеріалі, який викликає складнощі у сприйнятті і швидкому розумінні англійської мови на слух, вивчення лексичного автентичного матеріалу для адаптації сприятимуть успішному формуванню англомовної аудитивної компетентності слухачів Воєнно-дипломатичної академії, оскільки ці вправи реалізують основні методичні принципи комунікативного та особистісно-діяльнісного підходів до навчання іноземних мов, адаптованих саме для англійської мови, для опрацювання автентичних повідомлень з урахуванням лексико-граматичних особливостей. Саме це у свою чергу дасть змогу слухачам виконувати поставлені завдання на високому професійному рівні.

Сьогодні відкритим залишається питання забезпечення цілісності навчання всіх видів мовленнєвої діяльності у взаємозв'язку з опорою на комунікативну модель.

Використана література:

1. Гальскова Н. Д. Теория обучения иностранным языкам. Лингводидактика и методика : учебное пособие / Н. Д. Гальскова, Н. И. Гез. – 5-е изд. – Москва : Академия, 2008. – 336 с.
2. Гапонова С. В. Деякі особливості текстів для навчання аудіювання учнів старшої школи / С. В. Гапонова // Іноземні мови. – 2003. – № 3. – С. 3-10.
3. Лагодинський О. С. Комунікативні основи англомовної підготовки майбутніх магістрів військового управління в міжнародних відносинах / О. С. Лагодинський // Наукові записки. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова. – 2012. – Вип. 104. – С. 132-140.
4. Мильруд Р. П. Современные концептуальные принципы коммуникативного обучения иностранным языкам / Р. П. Мильруд, И. Р. Максимова // Иностранные языки в школе. – 2000. – № 4. – С. 152-156.
5. Ніколаєва С. Ю. Основи сучасної методики викладання іноземних мов / С. Ю. Ніколаєва. – Київ : Ленвіт, 2008. – 285 с.
6. Щербина О. О. Особливості підготовки студентів немовних вищих навчальних закладів до міжкультурної комунікації / О. О. Щербина // Наукові записки. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015. – 274 с. – Вип. 123. – С. 221-229.
7. Синьов В. М. Розвиток інтелектуальних умінь майбутніх фахівців воєнно-дипломатичної служби у ході іншомовної підготовки [Електронний ресурс] / В. М. Синьов, О. О. Щербина // Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія : Педагогіка. – 2015. – Вип. 5. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadped_2015_5_17.
8. Graham D. Bodie. Theory and the advancement of listening research: A reply to Purdy // Volume 25, – 2011. – Issue 3 – Режим доступу : <http://dx.doi.org/10.1080/10904018.2011.537149>
9. Probleme beim Hörverstehen – Teil I – “Warum kann ich nicht gut hören?” Режим доступу: <http://deutschlernen-blog.de/blog/2011/08/03/probleme-beim-hoerverstehen-teil-I/>

References:

1. Galskova N. D. Teoriya obucheniya inostrannym yazykam. Lingvodidaktika i metodika : uchebnoe posobie / N. D. Galskova, N. I. Gez. – 5-e izd. – Moskva : Akademiya, 2008. – 336 s.
2. Haponova S. V. Deiaki osoblyvosti tekstiv dlia navchannia audiiuvannia uchniv starshoi shkoly / S. V. Haponova // Inozemni movy. – 2003. – № 3. – S. 3-10.
3. Lahodynskyi O. S. Komunikatyvni osnovy anhlomovnoi pidhotovky maibutnikh mahistriv viiskovoho upravlinnia v mizhnarodnykh vidnosynakh / O. S. Lahodynskyi // Naukovi zapysky. – Kyiv :Vyd-vo NPU imeni M. P. Drahomanova. – 2012. – Vyp. 104. – S. 132-140.
4. Milrud R. P. Sovremennye kontseptualnye printsipy kommunikativnogo obucheniya inostrannym yazykam / R. P. Milrud, I. R. Maksimova // Inostrannye yazyki v shkole. – 2000. – № 4. – S. 152-156.
5. Nikolaieva S. Yu. Osnovy suchasnoi metodyky vykladannia inozemnykh mov / S. Yu. Nikolaieva. – Kyiv :Lenvit, 2008. – 285 s.
6. Shcherbyna O. O. Osoblyvosti pidhotovky studentiv nemovnykh vyshchych navchalnykh zakladiv do mizhkulturnoi komunikatsii / O. O. Shcherbyna // Naukovi zapysky. – Kyiv :Vyd-vo NPU imeni M. P. Drahomanova, 2015. – 274 s. – Vyp. 123. – S. 221-229.
7. Synov V. M. Rozvytok intelektualnykh umin maibutnikh fakhivtsiv voienno-dyplomatychnoi sluzhby u khodi inshomovnoi pidhotovky [Elektronnyi resurs] / V. M. Synov, O. O. Shcherbyna // Visnyk Natsionalnoi akademii Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy. Serii : Pedagogika. – 2015. – Vyp. 5. – Rezhym dostupu : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadped_2015_5_17.
8. Graham D. Bodie. Theory and the advancement of listening research: A reply to Purdy. // Volume 25, – 2011. – Issue 3 – Rezhym dostupu: <http://dx.doi.org/10.1080/10904018.2011.537149>
9. Probleme beim Hörverstehen – Teil I – “Warum kann ich nicht gut hören?” – Rezhym dostupu : <http://deutschlernen-blog.de/blog/2011/08/03/probleme-beim-hoerverstehen-teil-I/>

ЩЕРБИНА О. О., КЕРПАТЕНКО Ю. В. Самостоятельная работа слушателей в формировании англоязычной аудитивной компетенции.

Авторы статьи исследовали проблему формирования аудитивной компетенции. Основной акцент сделан на трудностях, возникающих при обучении взрослых иностранному

языку, особенно аудированию. В данной статье также уделено внимание основным тенденциям в преподавании английского языка, смещению акцентов в сторону самостоятельного изучения. Рассмотрены также некоторые психологические, лингвистические трудности аудирования как вида речевой деятельности, а также предложен практический комплекс упражнений для более успешного обучения аудированию. Согласно руководящим документам сегодня к выпускникам высших военных учебных заведений предъявляются требования, в основе которых лежат умения воспринимать общую и профессионально ориентированную информацию на английском языке. Это, в свою очередь, выводит аудирование на первые позиции, требует дополнительного исследования трудностей в обучении, дополнительной разработки упражнений, которые помогут успешно овладеть данным видом речевой деятельности.

Ключевые слова: англоязычная аудитивная компетенция, иноязычная подготовка, вероятное прогнозирование, оперативная память, долговременная память.

SCHERBINA O. O., KERPATENKO YU. V. Independent work of listeners is in forming of English-language professionally oriented listening.

The authors of the article have researched the recent problem of auditive competence formation. The article is mainly focused on the forming in auditive English language competence of future military professionals through self-directed learning. The peculiarities of teaching a foreign language to the adult learners are addressed in this article; the difficulties that English language learners face while using authentic professionally oriented audio and video materials in an attempt to develop listening skills are defined and analysed in the article as well as providing the practical examples of methodological realization of overcoming these difficulties. According to the current demands, the graduates of a higher military educational establishment should be able to perceive and understand verbal messages either while communicating or through listening to the oral message aiming to analyse and process general, military-political, military-special, social-political information. It is concluded that teaching listening is essential in foreign language training of future professionals of military-diplomatic service.

Keywords: English language, professionally oriented listening competence, foreign language teaching, probable prognostication, short term memory, long term memory.

УДК 378.011.3-051:784

Хуан Чанхао

**ПОЕТАПНА МЕТОДИКА ВОКАЛЬНОГО НАВЧАННЯ
МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ НА ЗАСАДАХ
ОСОБИСТІСНО-ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ**

У статті висвітлено поетапну методику вокального навчання майбутніх учителів музики на засадах особистісно-орієнтованого підходу, яка відбувається за визначеними етапами: організаційно-ознайомлювальним, інформативно-діяльним, виконавсько-творчим. Навчальний процес на першому етапі спрямовується на зацікавлення студентів мистецтвом вокалу, формування позитивних емоційно-вольових установок, первісної мотивації до занять. Вокальна діяльність студентів має переважно репродуктивно-наслідувальний характер. Мета другого етапу- оволодіння комплексом вокально-технічних умінь та навичок, формування